

80 éve született dr. Csapody István

Immár nyolc esztendeje, hogy eltávozott közülünk a 20. század kiemelkedő (talán mondhatjuk: első számú) hazai erdész-botanikusa, dr. Csapody István. Életútját, szakmai munkásságát, az erdészeti és növénytani tudomány területén elért eredményeit halálát követően többen, több helyütt méltatták. Születésének 80. évfordulóján egykori tanítványokként a szakmai pálya rövid áttekintése mellett néhány emlékkép felidézésével, személyes hangvételű sorokkal szeretnénk emlékezni a neves tudósra és követhető példát mutató emberre.

Csapody István 1930-ban született Sopronban, neves polgári családban. Az elemi iskolák és a bencés gimnázium elvégzése után a Pázmány Péter Tudományegyetemen (a mai Eötvös Loránd Tudományegyetemen) szeretett volna továbbtanulni, azonban felvételét kitüntetéses érettségije ellenére elutasították. Végül 1949-ben az Erdőmérnöki Főiskolán kezdte meg tanulmányait, s jó növényismerete miatt már hallgató korában részt vett a *Fehér Dániel* vezette Növénytani Intézet oktatómunkájában. Évfolyamtársai is tőle tanulták a növényismeret alapjait, s hatására formálódott ki az 1950-es évek legendás, hazánk több területén (elsősorban a Dunántúlon) együtt kutató, *Csapody István, Szodfridt István, Tallós Pál* alkotta erdész-botanikus csoport. Később valamennyien bekapcsolódtak az akkori flóra- és vegetációkutató munkákba, és számos publikációval írták be nevüket a hazai botanika történetébe. Ilyen irányú tevékenységük szervesen kapcsolódott a termőhelyismeret-tan és az erdőtípológia ugyanerre az időszakra eső felíveléséhez.

Az erdőmérnöki diploma megszerzése után rövid ideig különböző beosztásokban a Főiskolán dolgozott, de 1958-ban világnézeti okok miatt állásából elbocsátották. Ezt követően a Tanulmányi Erdőgazdaságnál talált munkát, ahol a termőhelyfeltáró csoport vezetője lett (a csoport részletes történetét lásd a 70. oldalon). Az erdészeti tudományok (elsősorban a termőhelyismeret-tan és az erdőtípológia) terén elért legfontosabb eredményei az erdőgazdaságnál töltött időszakra esnek, Csapody István ekkor vált a hazai erdészeti botanika első számú – gyökük hoz-

zá: külföldön is elismert – szakemberevé. Többek között ebben az időszakban készítette el a Soproni-hegység vegetációtérképét, az erdőtípológiai térképezés módszertanának máig legrészletesebb leírását, valamint (a korábbi „zöld könyvek” sorozatban) az erdőgazdasági tájak növényföldrajzi jellemzését. A Kisalföld, a Fertő-mellék és a Soproni-hegység vonatkozásában erdőtörténeti kérdésekkel foglalkozott, erdészeti bibliográfiákat készített, Sopron környéki florisztikai kutatásokat végzett, és számos ismeretterjesztő írást is publikált. Erdész és botanikus szerzőtársakkal együtt ekkor (1962-1963) készítette el az erdőtípológia szempontjából kiemelkedő jelentőségű *lágyszárú növények ökológiai jellemzését*, illetve a hazai erdők ökológiai fajcsoportjainak rendszerét. A vegetációtanban legismertebb munkái – a hazai szelídgesztenyések és gyertyános-tölgyesek monografikus feldolgozása – is ekkoriban jelentek meg.

Természetvédelmi vonatkozású munkássága az 1975-ös munkahelyváltás után teljesedett ki. Nyugdíjba vonulásáig (1991) a Nyugat-Dunántúli Természetvédelmi Felügyelőség munkatársa, botanikai felügyelője volt, de később, külsősként, még a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság munkáját is segítette. Sokat kutatott a Fertő-tó, a Fertőmelléki-dombvidék (Dudlesz, Szárhalom) és a Kisalföld (Röjtökmuzsaj környéke) tájain, de az Alpokalja vidékéről is számos növénytani szakcikke, kutatási jelentése látott napvilágot ebben az időszakban. Az 1982-ben megjelent „Védett növényeink” című könyve a hazai természetvédelmi növénytan egyik (akkor hiánypótló) alapműve, az 1990-es évek elején felnőtt fiatal botanikus generáció sokat forgatott kézikönyve.

Teljes életműve 187 szakcikkre és 5 könyvre terjed ki. Nem volna azonban teljes a róla kialakított kép, ha szakirodalmi munkássága mellett nem szólnánk szepírói vénájáról is. Ennek egyik legkitűnőbb példája a fent említett „Védett növényeink” című könyv, de számos ismeretterjesztő írása, könyv- és életmű-ismertetése, vitaindító jellegű cikke is egyértelműen jó tollú íróról tanúskodik.

Csapody István szakmai munkásságának részletes ismertetése meghaladja ezen írás kereteit, csupán felvillantani

szerettük volna az életút fontosabb állomásait és a szakmai munka jelentősebb tételeit (részletes életrajza az Erdészeti Lapok 2002. áprilisi számában, illetve további vele kapcsolatos írások a NYME Növénytani és Természetvédelmi Intézete honlapján olvasható). Írni szeretnénk viszont a személyes emlékeinkről: milyenek láttuk mi az erdész-botanikus, tanító-oktató Csapody Istvánt.

Az első emlékképeink az 1990-es évek elejéről bukkannak fel, amikor is Pista bácsit több alkalommal láthattuk az egyetem Növénytani Tanszéke tájékán, vagy éppen a Lőverek sétányain. Közéleti ismeretséget és számunkra jelentősebb első találkozást az 1992-1994 között első ízben megszervezett, az oktatói felállás és a hallgatói kör szempontjából is legendás, természetvédelmi szakmérnöki képzés előadásai jelentettek. Ezen Pista bácsi a „Növényvilág védelme” című tárgy keretein belül csillogtatta meg botanikai tudását, növényismertetéseit és diavetítéseit mindig élvezettel hallgattuk-néztük. Ekkor szembesültünk azzal, hogy a tudós Csapody István ízigvérig tanító is, szívesen és élvezetesen ad elő, szívesen beszél mások előtt, még akkor is, ha csak korosztályának ismert alakjairól sztorizik. Ilyen eset volt, amikor az említett tanfolyamon, két óra közötti szünetben, az egymást váltó két előadó, a két egykori erdész-botanikus évfolyamtárs Csapody István és Szodfridt István üdvözölte egymást. A „Szervuszt Pista! – Szervuszt Pista!” köszöntések után fültanúi lehettünk egynéhány régi, termőhelyfeltárási és növénytani kutatómunkához kapcsolódó rövid történet felelevenítésének is.

Végzésünket (1994) követően az évfolyamunkból többen is az egyetem, illetve annak Növénytani Tanszéke „környékén” maradtunk, s akkoriban kezdtünk komolyabban foglalkozni Sopron környékének florisztikai kutatásával. A téma szinte magától értetődően vezetett Pista bácsihoz, így gyakran kerestük meg különböző szakmai kérdéseinkkel. Később, az egyetemi PhD képzés keretében Pista bácsi vállalta a „Fitocönológia” című doktori tárgyat, így az 1995/1996-os tanévben alkalomunk nyílt rendszeres előadásait hallgatni, s a számunkra izgalmas kérdésekről alaposan kifaggatni.

Pista bácsi az órákat a lakásán tartotta. Az előre egyeztetett időpontban (általában kéthetente) rendre megjelentünk, s

miután megküzdöttünk az előszobában élénken mozgolódó óriási vizslával (a Dani nevű morózus eb a orosz nyelvek szerint Fehér Dánielről kapta a nevét), elfoglaltuk helyünket a tetőtéri szobában. Az előadások a növényársulástan alapjai mellett érintették a geobotanika történetét, a különböző mintavételezési, módszertani, adatfeldolgozási kérdéseket. Részletes áttekintést kaptunk a hazai botanikusok (köztük az erdész-botanikusok) szakmai munkásságáról, de Pista bácsi nem riadt vissza egy európai kitekintéstől sem, így a svájci, német, cseh, lengyel, finn, délszláv és orosz fitocönológiai és erdőtípológiai iskolákról és munkákról is sok információhoz jutottunk. Vizsgafeladatként egy-egy hazai erdőtársulás-csoport feldolgozását kaptuk, s beszámolóinkat a csoport tagjai előtt kellett megtartanunk. Pista bácsi az elhangzottakat – mint afféle levezető elnök – kiegészítette, összegezte, s mindannyiunk okulására felhívta a figyelmet a hibákra.

A hazai terepbotanika rendszerváltás utáni fellendülése, a „scientia amabilis” csipkerózsika-álmából történő feléledése Öt is megérintette. Ennek hatására megjelent néhány friss, Sopron környéki területet, illetve az Alpokalfját érintő botanikai munkája. 1996-ban nagy lelkesedéssel vezette a fiatal botanikusok terepi programját a Soproni-hegységben és a Szárhalmi-erdőben, jól bírva a fizikai megpróbáltatást és ennek végén a közös sörözést is.

Egészsége ekkoriban azonban már megromlóban volt. Igazi terepi emberként ez kedvét is szegte, visszahúzó-dóvá, számunkra nehezen megközelíthetővé vált. Az 1990-es évek végén még részt vett a Soproni-hegységi flóramű előkészítésében, kiadatlan adatait, kommentárjait szorgalmasan gépelte és továbbította a szerkesztőknek. A rendszeres munkában azonban betegsége egyre inkább akadályozta, s a növénykatalógus összeállításának utolsó fázisában már nem tudott közreműködni. A nagy mű végül is 2004-ben jelent meg, ezt azonban Pista bácsi sajnos már nem érte meg.

Szakmai és emberi hányattatsáirai talán némi elégtételt jelentett a 2000 szeptemberében a Nyugat-Magyarországi Egyetemen átadott dr. honoris causa cím. Az egyetem, mely egykor eltaszította, tiszteletbeli doktori cím adományozásával ismerte el szakmai és oktató munkáját. 2001-ben megkapta a hazai tudósoknak adható legrangosabb elismerést, a Széchenyi-díjat is. A tiszteletbeli doktori elismerés átadása alkalmából írt gratuláló sorokra Pista bácsi már remegő kézzel megírt lappal válaszolt, s végül 2002 januárjában fekete keretes lapot hozott a posta, hirdelve: eltávozott közülünk Dr. Csapody István erdőmérnök, botanikus.

Kedves Pista bácsi! Emlékét megőrizzük!

**Szomorad Ferenc
Tímár Gábor**

Harc az erdőkért

Az erdők védelme az egyik legfontosabb lépés az üvegházhatás elleni védekezésben. A tekintélyes világszervezet, a WWF szerint a káros gáz kibocsátások 20 százaléka összefüggésbe hozható az erdők kivágásával. Jelenleg Bangkokban tárgyalják azt a jelentéstervezetet, amely pótolná a Kyotói Egyezmény utáni időszak hiányát, és végre bekerülne a koppenhágai dekrétumba a világ erdeinek fokozott védelme.

Jól tudjuk, a növények a légkörben lévő szénatartalmat elnyelik, s az természetes módon a fában, illetve a talajban marad. Az elnyelt szén azonban káros szén-dioxidként vagy más gázként távozik, hogy ha az erdőket kiirtják vagy háborgatják. Az angol kormányzatnak készült Stern-jelentés már jelezte a földhasználat változása, mint például az erdők kiirtása vagy az erdők eróziója, a szénkibocsátások 18 százalékaért tehető felelőssé. Abban az esetben, hogy ha melegebbé válnak az éghajlat, akkor az erdők eróziója még nagyobb veszélyt jelent. Szakértők úgy vélekednek, hogy súlyos és visszafordíthatatlan változások állhatnak be bolygónk természetes, élővilágában, ha nem lesznek az erdők védelmében és pusztulásának megakadályozásában is hatékony lépések a káros gázok visszaszorítását illetően.

(www.greenfo.hu)

Nyílt levél

„Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
Margittai Miklós Elnök Úr részére
Tárgy: panasz bejelentése

Tisztelt Elnök Úr!

Sajnálattal értesítjük Önt arról, hogy 2009. április 30-ai megbeszélésünk során történt megállapodásban foglalt ígérek csak részben valósultak meg. Nevezetesen a mezőgazdasági területek első erdősítéséhez kapcsolódó kiegészítő beruházások, konkrétan a vadkár elhárító kerítések utólagos finanszírozási lehetősége maradt el.

Emlékeztetőül szeretnénk felidézni, hogy 2008 évben a falugazdászokhoz került át az erdőtelepítések kifizetési kérelmének beadása a többi területalappal jellegű támogatással együtt. A mellékletben felsorolt erdőgazdálkodóink

esetében azonban a jogszabály szerint az erdősítések első kivételével együtt az első évben elszámolható kerítésépítési költségek – mint kiegészítő beruházások – nem kerültek a kifizetési kérelem részeként benyújtásra.

Gazdálkodóink a mulasztást a kifizetési kérelmeknek helyt adó határozat kézhez vételekor érzékelték. Megkeresésükre fenti megbeszélésünk során előterjesztettük azon kérésünket, hogy kivételes eljárás keretében utólag is finanszírozásra kerülhessenek ezen kiegészítő beruházások, mely kérésünkre az Elnök Úr és jelenlevő kollegái részéről pozitív választ kaptunk. Megállapodtunk arról, hogy az érintett esetekben rendes fellebbezés benyújtására ne kerüljön sor, hanem a jogi főosztályhoz csupán az érintettek névsorát és szükséges adatait juttassuk el. A mi részünkről ennek haladéktalanul eleget is tettünk.

A jogi főosztály részéről ezt követően az a visszajelzés érkezett, hogy jogorvoslati kérelmünk hivatalos formában történő benyújtására mégis csak szükség van, mely kérésnek mi szintén haladéktalanul eleget tettünk.

Hosszas várakozás után 2009 év végén valamennyi fellebbezésünket elutasította a jogi főosztály.

A történeteket, az eljárást és azok körülményeit rendkívül méltánytalannak érezzük, mind a magunk, mind ügyfeleink vonatkozásában, miután – azt hiszem joggal – becsapottnak érezzük magunkat.

Kérem Elnök Urat, saját hatáskörében eljárva – ígéretüknek megfelelően – szerezzen érvényt a megállapodásunkban foglaltak maradéktalan betartásának.

Válaszát és mielőbbi intézkedését várva:

Tisztelettel:

Asztalos István
Szabó Nándor
Mihók István

Nyírbátor, 2010. január 19.”